

Räisälän kartano ja Toivola

Kirkonkylän kupeessa mahtavalla paikalla Vuoksen varrella sijaitsi Räisälän kartano, jota kutsuttiin myös hoviksi. Osuuskaupan lähistöltä johti hyvin hoidettu koivukuja kartanoon. Ensinnäkin viljamakaasiini, sitten puistoinen alue, keskellä kaunis päärakennus. Siellä asustivat omistajat käydessään paikkakunnalla.

Kartanon rantapuolella aukeni puisto käytävineen sekä näkymät Vuokselle ja Hussaareen. Toisella puolella kartanon puutarhassa kasvoi lukuisia omenapuita hoidetun pensasaidan ympäröimänä. Seuraavassa talossa asui kartanon pehtoori Menlöff ja rakennuksen toisessa päädyssä koneenhoitaja Juho Jantunen Iidansa kanssa. Heillä oli kolme lasta: Helmi, Laina ja Niilo.

Myös isännöitsijän asuinrakennus — pytinki — oli näyttävä, siellä asui Sergei Thorvall, Elinrouva ja lapset Åke ja Hellä. Saman rakennuksen toisessa päädyssä oli tilan karjakon Aino Rasilaisen asunto. Niin sanotussa ropottituvassa asui kaksi perhettä: sikalan hoitaja Liisa Pelkonen ja lapset Aili ja Olavi, toisessa asunnossa Anni Teperi.

Rakennukset jatkuivat rannan puolella, siellä oli kaksi saunaa, tilava navetta, jossa paljon karjaa, sikala ja kauempana meijeri.

Pehtoorin talon luota lähti tie kohti tallia. Tämä talo oli Koljososen perheen hallussa ja Pekka-pojan koti. Tallipiha oli laajahko aukea, jota suojasi kalustovaja lännen puolelta. Siellä otettiin pitäjäläisten hevoset armeijan kirjoihin katsastuksen jälkeen talvisodan aattona.

Seuraavassa talossa asui kaksi huonekuntaa: toisessa päädyssä Antti Vihavainen ja toisessa Juho Vihavaisen väkeen kuuluneet: vaimo Anna-Maria, lapset Viljo, Pentti, Arvo, Teuvo ja Anja.

Tämän jälkeen alkoi sahan alue monine rakennuksineen. Sahalaitos oli suuri kaksikerroksinen rakennus tukkiränneineen. Saman katon alla oli mylly tupineen ja kirkonkylän sähkölaitos lokomokattiloineen. Saha-alueen vieressä oli viljan kuivaamo, josta johti polku — jalankulkijoiden käyttämä oikotie — suoraan Toivolan mäen asuintalolle.

Toivolan hovi oli aikoinaan itsenäinen hovitila. Sittemmin se palveli monia tarkoituksia. Siellä aloitti toimintansa Räisälän ensimmäinen kansakoulu syksyllä 1872.

Siellä pidettiin koulua kaksitoista vuotta, jonka jälkeen siitä tehtiin kärjäkartano ja myöhemmin Käkisalmen tuomiokunnan arkistorakennus. Räisälän kirkonkylän nuorisoseura sai siitä suosittuun kokoontumispaikan, jossa harjoiteltiin näytelmiä, järjestettiin iltamia ja juhlittiin häitä. Viimeksi Toivola oli Räisälän kartanon työväen asuntolana 30-luvun loppuun.

Lähdettäessä talvisotaa pakoon Toivolan talo jäi hyväkuntoisena mäelle. Kun sitten syksyllä 1941 tultiin takaisin, oli talo vankasti paikallaan ja vielä asuttavassa kunnossa. Asukkaat palasivat evakosta ja jatkoivat elämistä työtä tehden entiseen malliin.

Eikä kukaan osannut arvata, mitä tulevaisuus toisi tullessaan.

Kesällä 1944 tapahtui sitten se lopullinen lähtö tutusta talosta, joka paloi kesällä 1990.